

בענין כובע שנפל ברוח בשבת - שיעור 247

I. היסודות

- (א) ארבע רשויות לשבת (שבת ו' וש"ע ש"ס - ה) שתיים מהן רשויות דאורייתא והם רה"י ורה"ר ושתיים מהן מדרבנן והם כרמלית ומקום פטור
- (ב) רה"י הוא מקום המוקף מחיצות גבוהות י' טפחים ויש בו חלל ד' על ד' טפחים או יותר ואם צריך אויר י' בתוך החלל עיין לקמן מחלוקת החזו"א והמ"ב וכן חריץ עמוק עשרה ורחב ד' על ד' וכן תל גבוה י' ורחב ד' על ד' וכן הכתלים המקיפים לרה"י על גביהם וכן חורים שבכתלי רה"י שכלפי רה"י הם רה"י ואפילו שהחור הוא מעבר לעבר (וע"ע במ"ב ש"ס - סק"ט-וי') ואויר רה"י הוא רה"י עד לרקיע ואפילו כלי כגון תיבה או תיבת דואר או פח אשפה והוא גבוה עשרה ורחב ד' על ד' הוא רה"י ומחיצות תלויות (קאר שאין לבוד לקרקע) בתוכו רה"י ואם ע"ג רה"י עיין לקמן שיטת החזו"א ורוב הפוסקים סוברים דשתי מחיצות ולחי חשיב רה"י מן התורה (בה"ל ש"ס - ה) וגם אמרינן פי תקרה יורד וסותם אפילו בב' מחיצות (רמ"א ש"ס - ה - ז ובכה"ל) ויש מחלוקת אם אומרים לבוד להחמיר (ד"מ תק"ז מג"א סק"ט) וגם בשאר דברים כמו פי תקרה וגוד אסיק (שו"ת אבני נזר רס"ג) יש דעות אם אמרינן להחמיר

II. כובע שנפל ברוח (ברה"ר והוא עומד ברה"ר)

- (א) לצנור שפכים (sewer) כיון שהצנור הוא ד' על ד' ועומק י"ט דינו כרה"י ולכן אם הוא עומד ברה"ר אין להתיר לקחת הכובע אפילו ע"י נכרי ובכרמלית ע"י נכרי מותר שהוא שבות דשבות במקום הפסד ואולי גם ע"י קטן או שינוי מותר ולכן יש להזהר שלא לפלוט רוק לצנור שפכים שהוא רה"י אם עומד ברה"ר ואולי בכרמלית מותר משום כבוד הבריות וצ"ע (וע"ע במשנה הלכות ח - ק"ט) ואולי יש להתיר לפלוט לצנור שפכים ברה"ר משום שהוא מלאכה שאינה צריכה לגופה (שי"ח - ז) ועוד שהוא חצי שיעור והולך לאיבוד וצ"ע
- (ב) תחת הקאר ואין תחת הקאר עד הקרקע ג"ט מכל צד דינו כלבוד מ"מ עיין בחזו"א (ס"ה - ס"ז) שכל שאין חלל עשרה הוא מקום פטור מה"ת ואפילו מחיצות הבית גבוה י"ט מרה"ר כיון שיש תקרה עליה הממעטת חללה מעשרה אמנם עיין בבה"ל (ש"ס - ט"ו ד"ה תוכו כרמלית) דבית שאין תוכו עשרה וקיריו משלימו לעשרה דאולי מה"ת רה"י הוא אלא דרבנן גזרו דליהוי כרמלית לחומרא שלא יטלטלו בו אלא בד"א ולכן לדעת המ"ב אינו צריך אויר חלל עשרה רק מחיצות עשרה ולחזו"א צריך גם אויר עשרה בתוך חלל המחיצות ולכן לחזו"א תחת הקאר לאו רה"י ולדעת המ"ב הוא רה"י מן התורה ואפילו במקום שתחתיו אין המחיצות עולה לעשרה (כמו the hood) מ"מ תחתיו אולי דינו כחורי רה"י ועיין בשער הציון (ש"ס - סקס"ה) שהביא בשם הר"ח והר"ן דהטעם דבית שאין תוכו עשרה אינו רה"י משום שלא חזי לדירה וזה כחזו"א דהוה חסרון אויר י"ט ובשם רש"י כתב שאינו רה"י משום חסרון המחיצות ועוד סניף להתיר משום דלא אמרינן לבוד להחמיר לעשותו רה"י (ד"מ תק"ז - ז) ועיין בשו"ת משנה הלכות (ח - ק"ט) שמתיר להוציא את הכובע ע"י נכרי או קטן או ע"י שינוי ודומה למי שהיתה חבילתו מונחת על כתיפו וקידש עליו היום דרך תחתיה (רס"ו - ה) וצ"ע

ג) תחת הקאר גבוה ג"ט או יותר מהקרקע דאינו רה"י תחתיו עיין במג"א (ס"ו - סק"ז) דתחת העגלה מקורה כרמלית ולא רה"ר כיון שהוא מקורה ועיין בשו"ת ישועות מלכו (נ"ז ד"ה וזג) שתמה על המג"א דכיון דלא מבטל ליה לעגלה רק שעמדה על שעה ושתיים לא מסתבר כלל שיבטל הרה"ר ע"י כן אמנם בספר תולדות שמואל (מ"ה ל"ז סימן פ"ו אות ז) דמה שעושין לפני פתח החניות כמין תקרה (awning) מפתח החנות לתוך רה"ר פשוט דאין למקום שתחת התקרה דין רה"ר (שו"ת בצל החכמה ג - ז"ו - י"ג - וי"ד) ולכאורה נידן דידן תלוי במחלוקת זה ולכן אם עומד ברה"ר הוא רק ספק דרבנן ויש להקל במקום הפסד ועוד יש טעם להקל דיש להסתפק אי הקאר הוא ככלי ואין כרמלית בכלים ובטל לרה"ר א"כ תחת הקאר הוא רה"ר וי"א דאם אין כרמלית בכלים דינו כמקום פטור וא"כ מותר בכל אופן לקחת הכובע מתחת הקאר ובכל זה צריך שאלת חכם ומדדתי ומצאתי דמחיצות של רוב הקאר הם לבוד לקרקע על ג' צדדים

ד) על הקאר במקום שאינו גבוה י"ט דינו ככרמלית או כרה"ר דיש אומרים דאין כרמלית בכלים ודין הכלי כרשות שעומד בו וזה ברה"ר אבל אם עומד בכרמלית בלאו הכי דינו ככרמלית ולא הוא אותו מקום שע"ג קאר כחורי רה"י כיון דנמוך יותר מג"ט ממקום שהוא גבוה י"ט אז אין דינו כחורי רה"י (עיין ש"ל - ח' וספר הלכתא רבתי לשבת דף קל"ח)

ה) על הקאר במקום שגבוה י"ט לכאורה לא מועיל אם ירכין ראשו ע"ג הקאר וילבש אותו דצריך ראשו ורובו שכן משמע מהשו"ע (ש"ג - ח) דלא יעמוד אדם ברה"י ומוציא ראשו לרה"ר וישתה שם ועוד עצה אם אפשר יעלה ע"ג הקאר וילבש אותו ואולי יש עצה לטלטל הכובע למקום שחלק מן הכובע נשאר על הקאר ומקצתו באויר שהוא למעלה מעשרה טפחים ברה"ר שהוא מקום פטור ואח"כ ירכין ראשו אצלו ובשינוי ידו יתקן הכובע על ראשו ואולי במקום הפסק יש להתיר ועיין בחזו"א (ס"ח - סק"י-וי"ח) דאם הקאר מחיצה תלוי' שהוא רחוק ג' מהקרקע רק בתוך הקאר רה"י ולא על גביו ואולי משום במחיצה תלוי' לא אמרינן גוד אסיק מחיצות

ו) על מחיצות החצר של רה"י עיין בשו"ע (ש"ה - ד) דכתלים המקיפים רה"י על גביהם רה"י אפילו אינם רחבים ד' על ד' ע"כ אסור ליטלו משם אלא אם מכניס ראשו ורובו לרה"י (ש"ג - ח) או שילך בתוך הרה"י עצמו וילבישו ברה"י

ז) מתגלגל בארץ עיין בשו"ת נפש חיה (סימן ה) דהנחה בלא עקירה אסור כגון שעשה עקירה מבעוד יום שנעשית העקירה בהיתר ואולי ג"כ בנידן דידן אסור לתפוס הכובע דהוי הנחה אמנם שאני הכא דעקירת הרוח לא חשיב עקירה כלל ולכן בהנחה לחוד שרי משא"כ עקירת היתר חשיב עקירה לגבי ההנחה ומשום הכי אסור לדעת הנפש חיה ולכן במקום הפסד יש להקל ומי שמחמיר על עצמו לעצור הכובע ברגלו תע"ב

ח) תחת השלחן ברה"ר או טִילַת קְרָשִׁים (boardwalk) עיין בשש"כ (י"ז סע"ה ח) בשם הגרשז"א דשלחן י"ט וד' על ד' אפילו אין לו מחיצות ג"כ דינו כרה"י מדאורייתא דמכיון שהוא מקורה על ארבע רגליו הר"ז חשיב כצוה"פ ולכן צריך להכניס עצמו שם וילבישו וכ"ש אם יש שתי מחיצות שלימות בשתי רוחות הטיילת קרשים (בה"ל פ"ז - י' ד"ה כשכל צסוף) אמנם המ"ב (ש"ה - סק"ו) כתב דעל הגג הכולט (וה"ה השלחן וטיילת קרשים) חשיב כרמלית לשיטת המחבר ולשיטת הגר"א והא"ר דדינו כמקום פטור ועיין באג"מ (ח - קל"ט) ואשפה גבוהה י"ט ורחב ד' על ד' דינו כרשות היחיד ואם לאו דינו ככרמלית ותלוי במחלוקת אם כרמלית בכלים